

Rune Fardal, studerer psykologi

Personlighetsforstyrrelser med hovedvekt på narsissistisk problematikk i relasjon til barn
<http://www.sakkyndig.com> mail: rune@fardal.no

Når virkeligheten går tapt

13 oktober, 2015, Oppdatert 13.10.2015

Manipulasjon i barnefordelingssaker. I de fleste barnefordelingssaker kommer foreldrene til en form for enighet. I ca. 10% av sakene ender det med rettsak og i en betydelig del av disse har man å gjøre med minst en forelder som grunnet udekte behov opplever skilsmissen og fraværet av barnet som en uoverkommelig krenkelse. En ting er tapsopplevelsen og krenkelsen av at samlivet de hadde investert i ikke gikk, langt mer truende for deres selvbilde er tanken på at barnet skal bo med den andre forelder. Det gir tilsynelatende en opplevelse av tap og ydmykelse de av tilknytnings og utviklingsmessige årsaker i eget liv, ikke klarer å håndtere rasjonelt og logisk. Dype underliggende udekte behov aktiverer primitive, komplekse psykologiske forsvarsmekanismer.

En slik kompleks psykologi i møte med psykologer, barnevern og dommere har vist seg være en stor utfordring for fagfolk. Det er åpenbart basert på empiri, at de ofte ikke har kunnskap og forståelse for de kompliserte psykologiske mekanismer som styrer denne typen narsissistisk psykopatologi, fraværende som den er i deres grunnutdanning, ofte preget av terapeutisk tenkning rundt mer nevrotisk psykopatologi.

Mange foreldre og utvidet familie opplever f.eks. i barnefordelingssaker, at en sakkyndig eller barnevernet tilsynelatende ukritisk tar parti med den andre forelder og naivt kjemper denne forelders sak, til tross for at objektive kriterier ofte tilsier at det synet er til skade for barnet. For eksempel historikk som viser sabotering av samvær, vold mot barnet, overgrep, løgner om den andre forelder, manglende evne til å ta barnets perspektiv, falske påstander til barna, manglende empati, forelderfiendtlighet osv.

Jeg har lenge undret meg over denne dynamikk, denne naive og ukritiske holdningen fra folk som ut i fra sine akademiske titler burde vite bedre. Folk som hevder de har ekspertise og som tar betalt for sakkyndige oppdrag. Når man så dokumenterer at de åpenbart har tatt feil, denne ekstremt fastlåste holdning, denne fiendtlighet og motarbeidelse som da kommer til syne. Hva kan dette paradokset komme av?

Jeg tror noe av forklaringen ligger i mekanismer som **projektiv identifikasjon**. En meget kompleks psykologisk forsvarsmekanisme særlig typisk der det foreligger narsissistisk og borderline dynamikk. Altså psykopatologi som involverer mangler knyttet til hjernens empatisentere.

Denne psykologiske forsvarsmekanisme går enkelt forklart ut på at det patologiske subjektet ubevist projiserer egen negativ affekt/adferd/holdning over på objektet. En adferd subjektet ikke klarer håndtere hos seg selv grunnet tidlig traumatisk problematikk knyttet til tidlig utvikling og tilknytningsproblematikk. Objektet avviser denne adferd for de kjenner seg ikke igjen i en slik

beskrivelse av dem selv. Deres reaksjon er adekvat. I denne prosessen manipuleres objektet til å fremvise den projiserte adferd (f.eks. aggresjon) og subjektet identifiserer seg så med (gjenkjenner) denne adferd i objektet (som egentlig er deres egen), men oppfatter adferden som å tilhøre objektet. Mer om dette her: <https://www.youtube.com/watch?v=Nloftn8XJH0>

Hvordan fungerer så dette i praksis?

Narsissistiske personligheters grandiositet reduserer deres evne til å bevisst oppleve en følelse av underlegenhet, at det er synd på dem, at de er underlegne, at de tar feil, er sårbare, at de er ofre. Særlig kommer dette til syne i situasjoner der de er under stress og forventning fra andre. Til en partner kan de imidlertid tilkjenne deler av dette under 4 øyne, men aldri i det offentlige rom, der de ikke har kontroll på situasjonen. Partneren har de for å ha en "kontainer" som kan romme negative affekter, en de trenger for å ha et sted å projisere ut det negative i deres liv.

Narsissistiske personligheter er som kjent emosjonelle parasitter. De trenger noen å suge livsgleden se selv mangler, ut av samtidig som de trenger denne kontainer for sine negative affekter. Slike mennesker har med andre ord behov for en partner som har høye terskler for toleranse og som har mye å gi. Mao. en person et modent psykologisk forsvar. I det offentlige rom undertrykkes disse primitive behov og blir fortrent og benektet, der er det for vanskelig å erkjenne, det de fremviser for en ektefelle.

Forsvarsmekanismen **splitting** er i bruk, motsatte affektive tilstander blir holdt adskilt. De som har levd med slike har ofte måtte være "hoggestaber" for deres nevrotiske problemer (angst, depresjon, fobi og paranoide trekk). Partner har sett deres grandiose fremtreden av ufeilbarlighet i sosiale sammenhenger og kan nok under seg over en slik adferd ute sett i lys av hva de ofte opplever hjemme, men høy toleranse for avvik og kjærlighet gjør at de holder ut. I møte med venner og kollegaer opptrer de svært ulikt det de gjør under 4 øyne med en partner.

På et ubevisst plan er deres **fragmenterte Selv** klar over dette, det ser man på deres psykologiske forsvar. Slike underliggende affektive tilstander vil bli undertrykt for andre, for det skaper dissonans i forhold til deres falske grandiose fasade. Utad søkes alt være perfekt, beskyttet fra omgivelsenes innsyn lar de sin frustrasjon gå ut over partner og barn. **Forskyvning** i praksis. Igjen, **splitting** er i bruk. Der truer det indre psykotiske kaos å bryte til overflaten. De som har sett dette narsissistiske raseri vet hva jeg snakker om. Andre ser bare den grandiose fasade og forstår ikke når partner beskriver den nevrotisk/paranoide adferd de opplever på to-manns hånd.

Samtidig opplever partner perioder med normalitet og gode tider. Ja mange beskriver svært positive opplevelser. Så positive at de begynner mange ganger å lure på om det er dem selv det er noe galt med. Det kan være på det seksuelle plan og på det som kan se ut som empati. I dårlige tider lever man i drømmen om de gode øyeblikk. Særlig i den første tiden av et samliv er dette tydelig. Mange fanges i denne euforiske opplevelse og utstår dårlige behandling i årevis. Disse sporadiske glimt av å bli løftet på en sky er klassisk betingning i praksis. Narsissistiske personligheter vet akkurat hvilke emosjonelle taster partner har behov for og vedlikeholdet disse med jevne mellomrom, slik at partner kan utstå de lange perioder med negativ adferd.

I ulike settinger kan man se at slike personligheter gjennom **prosjektiv identifikasjon**, ubevisst, kan projisere sine negative affekter for partner (via objekt-representasjon) på sakkyndige, dommere eller barnevern, slik at disse, uten å forstå det selv, blir bærere av disse oppfatninger og holdninger om den andre forelder. "Han er så aggressiv" kan lett bli bekreftet når han kommer **frustrert** og søker forståelse for den vold og omsorgssvikt han beskriver barna og seg selv utsettes for. Hva partner beskriver av konkrete dokumenterbare negative adferds trekk synes ikke bli tatt på alvor når

partnerens adferd synes bekrefte den forutinntatte holdning av "aggressiv", de har fått beskrevet fra narsissisten.

I praksis skjer dette ved at narsissisten fremsetter uriktige påstander om den andre forelder, som i realiteten er **projeksjoner** av deres egen adferd:

- "Han overholder ikke samværsavtalen", mens det er hun selv som bryter denne.
- "Han fremsetter usanne påstander", mens det er hun selv som gjør dette
- "Han slår barna", mens det er hun selv som slår dem
- osv

At slike påstander om den andre bekrefte av andre narsissisten har manipulert, gjør dem ikke mer riktige, bare med en innpakning av en falsk "troverdighet". At narsissistens advokat fremfører disse påstander gjør dem heller ikke mer riktige. Narsissister er ikke dumme, det er emosjoner som svikter ikke intelligens. De vet hvem de må manipulere, de vet hvilke strenger de skal spille på for å få sympati. De er mestere i å spille på offerrollen. Både psykologer, leger, psykiatere, skole og alle de kan utnytte mot den normale forelder blir manipulert. Selv psykologer som vet de er oppimot en narsissist, psykopat eller borderline blir manipulert.

Den adferden slike påstår om den andre er svært ofte dokumentert som deres egen adferd. Samliv med slike har skapt utallige situasjoner som ikke er kongruente med det bildet de prøver manipulere andre til å tro. Når de konfronteres med denne adferd benekter de den på det sterkeste. Ja faktisk er de så overbevisende at de av omgivelsene oppfattes som alvorlig krenket av slike påstander. Omgivelsene opplever også dette som krenkende mot narsissisten, men de ser ikke at beskrivelsene av narsissistens negative adferd er reelle. De får seg ikke til å tro at noen kan være så hyklerske, så kyniske mot andre som det partner beskriver.

Splitting er aktivert, de klarer ikke holde negative affektive trekk beviste samtidig som de fremstiller seg som den grandios ufeilbarlige guds gave til barn. Husk at egen negativ affekt er fortreg og lite bevisst.

Denne dynamikk er meget godt dokumentert. Problemet i slike saker er ofte ikke at det mangler konkrete beskrivelser og dokumentasjon om slik adferd hos den ene forelder, men at omgivelsene overhodet ikke har kunnskap om *splitting* og *projektiv identifikasjon*. Adferdens ofte subtile og langvarige karakter bidrar til dette. Den verbale fremstilling av den langvarige trakasseringen partner er utsatt for klarer ikke formidle den emosjonelle smerte offeret og barn utsettes for.

Normale mennesker synes ikke evne forstå at noen kan fremstå så forskjellig fra det de selv tilsynelatende ser og det partner beskriver. De fleste tenker logisk og forstår ikke at et slike personligheter ikke styres av logikk, men av ubeviste affekter. Det som reduserer affekt innenfor husets 4 vegger (projeksjon på partner) er forskjellig fra det som reduserer affekt i sosiale sammenhenger (grandios fasade). Det er som natt og dag, svart/hvit, *splitting*.

Dermed blir disse fagpersoner og øvrige omgivelser, narsissistens nyttige idioter i kampen mot den som truer narsissistens ødelagte *Selv*, nemlig trusselen mot den grandiose maske, den andre forelder. Få om noen utenfor familien har sett narsissistens negative sider, så i en konflikt vil alle vitner bare beskrive narsissisten i positive termer, til stor fortvilelse for den normale forelder som vet der er en annen personlighet tilstede så snart spotlighten er slukket.

Forsøk på å bringe inn vitner eller konfronterende beskrivelser blir møtt av meget kraftig motstand. Hvorfor? Jo fordi narsissisten selv, grunnet *splitting*, ikke evner å se at vedkommende har en så negativ side som det som beskrives. Det er fortregt, og dessuten tilhører en slik negativ beskrivelse den andre forelder som har fått denne gjennom *projektiv identifikasjon*. Dermed opplever disse dette

som "krenkende". Det er gjennom den andre narsissisten identifiserer seg med sin egen negative affekt. Det er gjennom den sosiale beundringen av den grandiose fasade narsissisten får dekket de udekte behov av bekreftelse. Å bli dyrket på en slik måte er en naturlig prosess for et spedbarn. Når dette ikke skjedde er toget i voksen alder gått. Strukturene som skulle vært utviklet i hjernen for denne selvbekreftelse er i voksen alder ikke mottagelige for slike impulser, deres utviklingsmessige vindu er lukket. Derfor er narsissisten umettelig på selvbekreftelse. Nevropsykologisk forskning har da også vist at de deler av hjernens fremre del, ansvarlig for nettopp dette er svært mangelfullt utviklet hos slike. De har tilsynelatende ganske enkelt ikke noe mottaksapparat i nervesystemet som lagrer og håndterer bekreftelse på eget selv.

Narsissisten (det samme gjelder borderline og psykopatiske personligheter) har oftest spunnet ett sosialt nett rundt offeret, slik at uansett hvor denne henvender seg med sin frustrasjon, vil det bare bekrefte det bilde narsissisten har plantet av en frustrert "nevrotisk" person (narsissistens projeksjon). Det narsissisten har gjort er å projisere sin egen frustrasjon og negative affekt over på sin objektrepresentasjon (sitt mentale bilde) av offeret og fremstiller dette som om det er offerets adferd og personlighet. Dette blir naturlig nok en ganske demonisk personlighet.

Narsissisten klarer ikke skille den virkelige personen fra sitt mentale fantasi-bilde av denne personen de selv ubevisst har skapt. Og når denne objektrepresentasjonen er fylt med projeksjonen av deres egen negative affekter, og den virkelige personen begynner kritisere narsissisten, så opplever narsissisten det som svært truende, for da er det objektrepresentasjonene full av deres egne negative projiserte trekk som kritiserer narsissisten.

De identifiserer seg med seg selv gjennom andre, men oppfatter trekkene som å tilhøre den andre. De ser egen trekk, først når de er projisert over i den andre. De har alvorlige problemer med å skille eget selv fra andres selv.

I barnefordelingsaker skaper dette stor konflikt fordi de ser på barnet som en del av deres eget selv. Barnet utgjør en viktig del av deres identitet, en del de soler seg i glansen av. Når et slik barn mottar beundring fra andre, vil narsissisten nettopp grunnet opplevelsen av barnet som en del av dem selv, oppleve denne beundringen som en beundring av dem selv. Barnet får ikke beholde beundringen. Barnet utsettes for det narsissisten selv ble utsatt for.

Det som skulle vært barnets naturlige frigjøring fra omsorgspersonen skjer ikke og bidrar til å skade barnets utvikling og *Selv*. Trusselen om at barnet kan havne hos den andre forelder bringer opp uhåndterbare affekter, tap og krenkelser de ikke klarer håndtere rasjonelt. Adferden blir deretter.

Men husk, narsissistisk sårede personer som dette kan også projisere egne positive sider på den andre forelder. Dette ser man særlig ved **covert narsissister**, som i motsetning til overt narsissister er mer sosialt sky. Dermed kan de i det ene øyeblikket skryte av den andre forelder, mens i det neste rakke ned på denne. Å skryte av en man soler seg i glansen av, er å sikre kilden til egen beundring. Alt etter valøren på den projiserte affekt eller holdning. Igjen kommer splitting til syne, svart/hvit tenkningen.

Omgivelsene klarer ikke se dette kompliserte spill. For barnehage, barnevern, skole, fritidsaktiviteter, dommere og sakkyndige er hva de ser som **face value**, hva de tror er virkeligheten. Men hva de ser er bare en maske, et skuespill for å beskytte et underliggende ødelagt selv.

En narsissist som fremhever den andre positive trekk søker egentlig forsterke kraften på lyset de soler seg i, og en som klandrer den andre for negative trekk gjør det fordi de i den andre identifiserer seg med sine egen projiserte negative trekk. Som tidligere nevnt oppfatter de dette som den andres trekk. Er det rart omgivelsene kan bli forvirret? Dette er komplisert psykologi.

I realiteten er det omgivelsene observerer et nøye planlagt skuespill. Ingen liker å bli fortalt at de er blitt lurt, det utløser en følelse av at man har latt seg lure. Det går på selvfølelsen løs. Derfor tviholder omgivelsene (sakkyndige, barnevern, dommere ol.) heller på fantasien og overser bevisst dokumentasjon og fakta som rokker ved ved førsteintrykket. Fraværet av falsifikasjon er gjennomgående. De blir ofre for selvbekreftende bias. Istedenfor å korrigere sitt syn, leter etter det som bekrefter den opprinnelige oppfatning.

Dette er det falske selvbildet i kamp mot virkeligheten. Ofte taper virkeligheten. Omgivelsene kjenner ikke den reelle virkeligheten, som ofte er kompleks, og reagerer på bakgrunn av beskrivelsen av fantasien, på det falske selvbildet narsissisten omgir seg med. Det bildet er mye enklere å forholde seg til. Det de selv ser og hører andre har sett fremstår tilsynelatende kongruent og troverdig i kraft av at "alle" synes beskrive det samme, det blir hva de tror er virkeligheten for barna og den andre forelder. Hva som kan se ut som barnets beste, er i denne typen saker oftest det motsatte.

Fagpersonen begynner således fremvise en oppfatning om narsissisten som offer, en det er synd på, som underlegen. Oftest har de bare narsissistens versjon, eller narsissistens lege sin versjon (samme) og i en terapeutisk setting, som kliniske psykologer jobber i, som deres utdanning bygger opp om, betyr ikke sannheten noe. Og som offer møter de **sympati**.

Den ubeviste projeksjonen fra narsissisten danner grunnlaget for deres oppfatning av narsissisten. Ingen stiller de nødvendige kritiske spørsmål ved en slik oppfatning, den terapeutiske tenkningen slår inn. Personen beskyttes, omgivelsene (den andre forelder) får skylden. Miljøet er årsak til individets problem. Å tillegge "pasienten" ansvar for sine problemer er lite konstruktivt i terapi. Den tenkningen forplanter seg til den sakkyndige rollen.

Sannheten ofres på dialogens alter. Ingen stiller kritiske spørsmål til et "offer". De får en oppfatning av narsissisten, som denne selv har fortrent. Mens fagpersonen oppfatter narsissisten som et offer (projeksjonen fra narsissisten), så opplever man at narsissisten kan fremstå med sitt psykologiske forsvar som grandios: *Nei, det er ikke noe feil med meg, jeg er en ufeilbarlig omsorgsperson, med en omsorgskvalitet langt over gjennomsnitt!* Selv ikke en slik åpenbar mangel på kongruens får sakkyndige til å reagere.

Når narsissisten har behov for stønad og trygd, er det "offeret" som snakker, splitting trer inn. I det ene øyeblikket grandios, i det neste et offer, men aldri som de normale, full av gråsoner. Det er enten eller, aldri både/og samtidig. Svart/hvit. Og slik de er med seg selv, slik forventer de andre å være. Enten er man for dem eller så er man mot dem. Denne splittingens adferd kan observeres like etter hverandre, men aldri samtidig. Eksempelvis så man i et prosess skriv fra en slik at vedkommende i det ene avsnitt beskrev seg som frisk og med omsorgsevne over gjennomsnitt, (for å påstå omsorgsevne) mens i det neste avsnitt ble den andre forelder kritisert for ikke ta hensyn til at narsissisten led av depresjon (for å klandre motparten)!

Den normale forelder som har levd med og kjenner narsissisten, vet at dette er en falsk fremstilling og reagerer selvsagt på dette med berettiget frustrasjon. Fagpersonen har altså indirekte fått denne normale forelder til å fremvise den underliggende aggresjon og frustrasjon narsissisten selv besitter som sitt **kjerneselv**, et fragmentert og skadet *Selv*. Overført gjennom projektiv identifikasjons mekanismer. Ved at fagpersonen fremmer narsissistens virkelighetsforståelse provoseres samtidig den normale forelder, som dermed går i fellen og fremviser nettopp frustrasjon/aggresjon.

Narsissisten projiserer sin oppfatning om den andre forelder over på den sakkyndige som igjen i møte med den andre forelder oppfatter denne slik narsissisten beskrev. Dette skjer gjennom subtile mekanismer. Reaksjonen på å bli beskrevet slik hos den normale forelder mistolkes ofte som

agresjon mot både fagperson og narsissisten, og vips blir den normale forelder oppfattet som lite egnet omsorgsperson. Den normale fanges ofte i et fortvilet forsøk på å "bevise" narsissistens egentlige personlighet, og fremstår dermed som konflikt drivende.

Slik blir virkeligheten snudd på hodet, den for barnet beste forelder, som er reelt bekymret for barnet, blir manipulert til å fremstå som den dårligste, mens narsissisten, som bare er bekymret for egne behov, fremstår som den best egnede. Den normale sliter grunnet empati med barnet, narsissisten sliter grunnet egen egosentrisitet.

Resultat: Konflikten eksploderer, narsissisten frykter psykotisk/paranoid sammenbrudd og setter inn hele sitt psykologiske forsvar. Den normale forelder gjør tilsvarende alt for å hjelpe barnet. Motivene er hhv. egosentriske kontra empatiske. Barnet ødelegges for livet, den normale forelder svartelistes, fortvilelsen over å se sine barn ødelegges av narsissisten ved hjelp av systemet fører til at denne til slutt kan trekke seg ut av konflikten og i verste fall til selvmord. Fengsel for falske overgrepssanklager fra narsissisten bidrar til dette. En rekke justismord rundt dette er avslørt.

Eksempler på saker som har gått inntil 14 år i rettssystemet, der den normale forelder til slutt trekker seg helt ut, er ikke uvanlige. Det igjen bekrefter det "alle så" at denne forelder ikke var egnet. Ingen spør hvorfor samvær opphørte, ingen bryr seg. Sakkyndige, barnevern og dommere sitt arbeid er avsluttet ved dom. Kvalitetsvurdering av slike kjennelser eksisterer ikke. Når feil avsløres vil hele systemet sette inn store resurser på å motarbeide avsløring. Dette har man sett i en rekke saker gjennom tidende. Man møter en mur av taushet.

Men om den normale forelder vil gjenoppta saken, ja da reagerer dette systemet negativt, det er konflikt drivende må vite!! Barnet trenger ro må vite. I realiteten er hele systemet redde for å bli avslørt i å ha begått justismord. I praksis evner fagfolk generelt ikke se en slik ødeleggende dynamikk de ikke har den minste kunnskap om.

Narsissisten har oppnådd å ikke bli krenket, fagfolk tror de har hjulpet barnet, mens barnet blir ødelagt for livet, men tror selv at narsissisten er verdens beste forelder. Dissonans slår inn for fulgt hos alle deltagere.

PAS (*Parent Alienation Syndrome* - Foreldrefiendtlighet) er et typisk scenario, der barnet tror den normale forelder er deres fiende, mens de i virkeligheten er fullstendig manipulert uten mulighet til å se virkeligheten. Barn er som kjent lette å manipulere. Slike barn utvikler ofte selv psykologiske lidelser i sine forsøk på å opprettholde en virkelighetsforståelse de gjennom utvikling og tilknytning er tvunget inn i for å overleve psykisk og fysisk.

Disse barna vokser opp, får egen familie og barn og så gjentar syklusen seg.... Krenkede barn blir krenkende voksne. Sykeligheten går i sosial arv.

Cognitive Dissonance

Sometimes people hold a core belief that is very strong. When they are presented with evidence that works against that belief, the new evidence cannot be accepted. It would create a feeling that is extremely uncomfortable, called cognitive dissonance. And because it is so important to protect the core belief, they will rationalise, ignore and even deny anything that doesn't fit in with the core belief.

- Frantz Fanon